

לפני 25 שנה

שהיה אחד הישראלים הראשונים שביקרו בה, למרות שעל הדף כונים הישראלים כאותה עת הוטבעה החותמת, "כל הארצות פרט לגרמניה" הדי"ח פורסם תחת הכותרת: "DIE JUDEN SIND DA!"
משער הגוליון : ראשי-הממשלה המנוח, דוד בן-גוריון.

גיליון "העולם הזה" שראה אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק, הקדיש כתבת-יער וסיקור נרחב לראשי-הממשלה הראשון של ישראל, דוד בן-גוריון, כשל פרישתו מן השילמון וזירתו לשדה בוקר. כתבת-הסיקור נרחבת, תחת הכותרת "מרוץ הב עיובים?", חשפה את הסיבות של הירדה מן הארץ ואת ממדיה. מורו התרבות "העולם הזה" השבוע לפני 25 שנה, הקדיש גם כתבה לביקורם של המנצח האורח ליאונרד (לני) ברנז' שטיין ורעייתו * בארץ, תחת הכותרת, "24 שעות עם הברנז'טטייניס". הדי"ח נוסף שהתפרסם היה תיאור נרמניה, כעיניו של מלח,

פעולת תגמול בקיביה * בן-גוריון לשדה בוקר * ניסים

אלוני ב. הבימה" * שחיתות בעיריית חדרה

"העולם הזה" 835 תאריך: 22.10.53

קולנוע

אל תזבני, יקרת!

בצהרי היום הוכיח סטנלי (הינודנים לחיים) קריימר, בפעם נוספת, כי במיני מום של זמן והוצאות אפשר להפיק מכי סימום של סרט, אפילו בהוליווד. וייל קיין (גארי קופר), שריף אהוד בעיירתו, נושא לו קווייקרית צעירה (גרייס קלי) לאשה, מחזיר את כוכב השריף לועדת הביטחון המקומית על-מנת שתמי סרנו לשריף החדש העומד להגיע למחרת, ומתכוונן לפתוח הנות-מכולת בעיירה של אשתו. בדיק כאשר מסיים השופט לומר את המילים, "אני מכריו עליכם כעל בעל ואשה", מגיע בבהלה אדם ומודיע כי פרנק מילר, פושע שנידון בשעתו לתלייה ביוזמתו של קיין, שחרר מכלאו, והוא עומד לבוא ברכבת הצהריים להשליט סדר בעיירה. שלושת חבריו כבר ממתינים לו בתחתונה. השעה היא 11. קיין מחזיר, ברור לו שמילר בא להורגו. ידידיו מיצעים בו עלות על המרכבה, לנטוש את העיירה במהירות. הוא עושה זאת, אולם באמצע הדרך מתבייש, מתחרט, וחוזר לעיירתו למרות ההפצרות של אשתו. היא מעמידה בפניו את הברירה: או הם — או אני. קיין אומד ללא היסוס: הם. היא מתר רגזת, פונה לתחנת-הרכבת כדי לעזוב את העיירה.

קיין מקווה לגייס את כל האנשים אולם נוכח, לתדהמתו, שאיש אינו מוכן להיות מנוקב כדורים ביגלל השינאה האישית בין קיין למילר. הוא נשאר בודד, השעה הורכת וקרבה. כשהיא מגיעה, מתחבאים כור לם בבתי-הם. חבורת הפושעים נכנסת לי עיירה ומתחילים חילופי-היריות. קיין הורג שלושה, אשתו המתחרטת עוזרת לו והורגת את הרביעי. אחר-כך יוצאים כל אני שי העיירה ומברכים אותו. הוא בו להם, ונוסע.

העלילה אינה מיוחדת במינה. אולם במאי פרד זימן, הפגין בימיו מצויני התפאורה הדגונית כימעט, התצלומים הי עיקריים נעשו בשני מקומות — ברחבת העיירה ובתחנת-הרכבת. גארי קופר, שקיי בל על מישחקו בסרט זה את האוסקר לשנת 1953, מצדיק את הפרס. הוא מצליח, במישחקו העצור, להביע את הי ייאוש, הפחד וחוסר-האונים של האדם הי בידד, המגלה בשעת סכנה את ערך ידידי דיו הקרובים והנלחם לא מתוך גבורה, אלא ביגלל ההכרח.

הבלאיה אל תזבני, יקרת! של דיי מיטרי טימוקין, שקיבל את האוסקר על געימתו זו המלווה את הסרט בוואריאציות שונות, עוזרת להגברת המתיחות.

אנשים

● עם גבור השמועות על התפטרותו של ראש הממשלה, דוד בן-גוריון והתיישבותו בשדה-בוקר, החליטה קבוצת סטודנטיים לשלוח לו במתנה חליל, מכשיר הכי רחי לכל רועה.
● בהביטה היו חילופי-יציאות: את מחזו החדש, אכור מכל המלך, של ניסים אלזני, תלמיד האוניברסיטה, המעלה בי זאת את יצירתו הראשונה על הבמה, ביים שרנא פרידמן, מצעירי התיאטרון, בי עוד שחנה (האם) רובינא תגלם אחד מהתפקידים הראשיים.

לסתת את הסמל ולהסירו מעל למצבה. הרבנות, שהיא כידוע השליטה היחידה בשטח הקבורה, אף לא הטריחה עצמה להודיע למישפחה ד"ר גליקר על צעדיה. היא היתה המחוקק, השופט, ואף הוציאה לפועל את פסק-הדין.

מישפט

פיזות

לפי חוקי הארץ יכול כל אזרח פרטי לתבוע אזרח שני לדין על עבירה פלילית. במיקרה הממשלה מנעת מלעשות זאת. אולם שילטונות המנדט בשעתו היו זהירי, והוסיפו תקנה: היועץ המישפטי של הממשלה רשאי לבטל כל תביעה כזאת. מטרת התקנה: לאפשר לממשלה הזרה להגן על פקדיה מפני הנייטיבס". כשהואשם דוד ברמן, ראש עיריית חדרה המפא"י, לפני שנה וחצי, על שזייף או הירשה לזייף קבלות עירוניות בסכום בן כמה מאות לירות, הגישו הציונים הכלליים (כיום המפלגה הליברלית) תביעה פלילית נגדו. אולם היועץ המישפטי לממשלה, חיים כהן, ביטל את התביעה. במכתב, "אישי וסודי" הוא נוף ברמן על הזיופים, אך הודיע שלא יתן לתבוע אותו לדין, מאחר ולא הוכח שהוא נהגה הנפא"י.

היתה זאת תשובה מורה למדי, והיא לא השקיסה את השלשונות הרעים בחדרה. כאשר השתנה המצב הפוליטי וציוני-כללי הפך לשרי-הפנים, הוגשה התביעה מחדש, והפעם בידי הממשלה עצמה. ואומנם, חיש מהר התגלה כי חיים כהן היה פזין מדי בהגנתו על חבר מיפלגת השילטון.

המלווים של ראשי-הממשלה חייכו. הוקן מתלוצץ, אמרו בליבם, ולא מצאו שהדבר די חשוב כדי למוסרו לעיתונאים. רק האישי המכיר את ראשי-הממשלה הי כרות אינטימית ביותר, בנו עמוס, חידד את אוזניו ושקת. הוא הכיר את צליל הדיבור. היה זה הצליל האופייני לאביו, כאשר הוא מחליט החלטות.

רח

אפיקורסות בבית העלמין

ד"ר צבי גליקר היה רופא תל-אביבי ותיק, שתושבי שכונת מונטיפיורי בתל-אביב נזקקו רבות לשירותיו הטובים ולחיוך כו המלבב. לא תמיד יכלו התושבים לשלם לו תמורת שירותיו. אולם רופא הגון בו לקטנות כגון אלה, ד"ר גליקר היה רופא הגון.

ביום העצמאות לפני שנתיים ניפטר ד"ר גליקר ומאות תושבי תל-אביב הלכו עם ארונו.

כשחשבה המישפחה על דרך נאותה להגציח את זכרו, החליטה להקים לו מצבה ולחרות בה את סמל הרופאים הבינלאומי — מסה ונחש כרוך עליו.

המצבה הוכנה והוצבה על הקבר, לפתע, פנה יום אחד עושה המצבות אל המישפחה והודיע לה כי הרבנות הראשית דורשת להסיר את המצבה, "או לפחות את הסמל, שהוא לדעתה, סמל גוי". המישפחה, בתמימותה, החליטה להמתין עד שהרבנות תתקשר איתה.

אולם הרבנות נטלה את ההחלטה לידיה, איימה על עושה המצבות בשלילת רישיונו, קנסה אותו ב-15 ל"י ואילצה אותו

העם

החזית השלישית

לאורך גבולות ישראל סקרן עיניים מודאגות את השטח, וחקלאים מתוחים העיר פו מבטים עצבניים אל הגבעות שממול. מאז מילחמת תש"ח לא שררה עוד מתיחות גוראה כזאת לאורך הגבול. מדן עד עזה.

הטיית אפיק הירדן פתחה חזית אחת נגד סוריה. הקמת יישוב ליד עוג'ה אל-חפיר פתחה חזית שנייה נגד מצריים. כאילו לא היה די בכך, נפתחה עתה החזית השלישית. בין יהוד וקיביה, נגד ירדן.

הפעם כעסו גם האמריקאים. רגזו האנגלים והתבשלה סערה באו"ם. עיתוני העיר לם הכניסו את ישראל לכותרות הראשיות ושפכו על ראשה דליים של גזיפות. היה זה אופייני לרגש הביטחון העצמי, שגדל בעם מאז מילחמת העצמאות, שאיש במדינה לא ניבהל. המדינה נשארה מבודדת. יחידות צבא אויבות נעו לאורך הגבולות. אולם האזרח הישראלי בלע בדי שקט את ארוחת-הבוקר בקראו את הידיעות, ועבר בשלוות-רוח לידיעות על התפטרותו הקרובה של ראשי-הממשלה, ידיעות שעניינו אותו יותר.

ראש הממשלה

הקדוש על ההר

כשפיתח הצלם את התמונה, היה מרוצה מאד. יום לפני כן, בשבת, צילם את דוד בן-גוריון בשעה שהירצה על עליקות הי נגב בבאר-שבע, עומד ליד נשיא-המדינה יצחק בן-צבי וליד איש-המעמד האמריקאי, הארכיאולוג אולברייט. הצלם הרגיש שיש משו מיוחד בתמונה. הוא לא ידע מה. השבוע הבין את סיבת הצלחתו: הוא ציר לם את התמונה הראשונה של דוד בן-גוריון אחרי שנה החליט להתפטר מתפקידו, כראשי-הממשלה ושר-הביטחון, ולהתיישב בנגב.

המוהיקנים האחרונים. יום לפני כן ביקר ראש-הממשלה יחד עם בנו, עמוס, בשדה-בוקר, חוות-ירועים קואופרטיבית החיה הי קיבוץ ליד חורבות עבדה העתיקה, לרגלי הר הנגב המתנשא. אנשים אלה הם, אולי, המוהיקנים האחרונים של הרוד מנטיקה העברית — צעירים המואסים בי מפלגות, בויס לחשמל ומעדיפים את הי בידות בלב השממה על הצפיפות.

ראשי-הממשלה שאל כמה שאלות סתמיות. "מדוע אין כאן הורים?" איש הי מקום השיב לו, שאף אחד לא רצה לבוא. בן-גוריון העיף בו מבט חד: "ומה יהיה אם הורה יחליט לבוא בכל זאת?" "אין לו מה לעשות כאן."

"מדוע שלא יעבוד? מדוע שלא ייצא עם הצאן למרעה?" "זה מסוכן מדי. נצטרך להגן עליו, וזה יטיל עלינו מעמסה."

"מה זאת אומרת? מדוע לא יקח עימו רובה?" "לכסוף שאל ראשי-הממשלה, "האם אפי שר להקים כאן צריף?" אחר-כך הוא הגיש להם שיק על אלף ל"י, מתוך שני גמלים ואוכפיהם, לצרכי השמירה.

ליאונרד ברנשטיין (או, ליתר זיוק, לנארד ברנשטיין) כפי שצולם לפני 25 שנים בדיוק, במיסגרת כתבה מצולמת של העולם הזה, "24 שעות עם הברנשטייניס", בחברת אשתו פליציה, שנפטרה בינתיים.

* אשתו של ברנשטיין, פליציה מוני טאלגרה כהן ברנשטיין, נפטרה לפני כמה שבועות, לאחר מאבק ממושך במחלת הי סרטן.